

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 513/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného opatrovníčkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpeného JUDr. Rolandom Kovácsom, advokátom, Mäsiarska 30, Košice, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-23Csp/3/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-23Csp/3/2016 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-23Csp/3/2016 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 600 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **442,38 eur**, ktorú **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I, v súčasnosti mestského súdu

v konaní vedenom pod sp. zn. B1-23Csp/3/2016 (pôvodne sp. zn. 23Csp/3/2016). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal mu finančné zadost'učinenie v sume 7 000 eur a náhradu trov konania.

2. Uznesením č. k. II. ÚS 513/2023-11 z 22. novembra 2023 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, resp. mestského súdu v napadnutom konaní z dôvodu jeho neefektívnej činnosti, ako aj nečinnosti, v ktorých dôsledku je aj celková doterajšia dĺžka napadnutého konania neprimeraná.

4. Napadnuté konanie sa začalo 12. júla 2016 podaním žaloby na okresnom súde, ktorou sa sťažovateľ domáha proti žalovanému Poštovej banke, a. s., Dvořákovo nábřeží 4, Bratislava, určenia neplatnosti úverovej zmluvy uzatvorenej medzi sporovými stranami. Okresný súd vo veci vykonal dokazovanie oboznámením sa s prednesmi zástupcov strán sporu a listinnými dôkazmi a po zistení skutkového stavu veci rozsudkom zo 7. decembra 2017 žalobu zamietol a rozhodol, že žalovaný nemá proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 7Co/176/2019-110 z 28. mája 2021 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Sťažovateľ uvádza, že po doručení uznesenia odvolacieho súdu súd prvej inštancie už vo veci vôbec nekonal, resp. sťažovateľ nemá vedomosť o tom, že by vykonal akýkoľvek úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu. Sťažovateľ namieta, že napadnuté konanie je poznačené zbytočnými prietahmi, ktoré sa prejavili v celkovej dĺžke konania, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá viac ako 7 rokov bez jeho právoplatného skončenia. Zároveň je konanie poznačené obdobiami nečinnosti, najmä v úseku od rozhodnutia súdu prvej inštancie po predloženie veci odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie a od doručenia zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu po podanie tejto ústavnej sťažnosti, čo predstavuje obdobie viac ako dvoch rokov. Z hľadiska kritéria právnej a faktickej zložitosti veci ide podľa sťažovateľa o jednoduchý spotrebiteľský spor, na ktorého prerokovanie súd ani nepotreboval nariadiť pojednávanie a vykonávať rozsiahle dokazovanie, a komunikácia medzi súdom a sporovými stranami prebieha výlučne elektronicky. Sporové strany sa svojím konaním o vznik prietáhov v napadnutom konaní nepričinili.

II.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

6. K ústavnej sťažnosti zaslal mestský súd vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá v ňom primárne poukázala na fakt, že spis jej bol pridelený 24. októbra 2023. K sťažovateľom identifikovanému obdobiu nečinnosti – úsek od rozhodnutia súdu prvej inštancie po predloženie veci odvolaciemu súdu uviedla, že súd prvej inštancie vo veci samej rozhodol 7. decembra 2017 a rozsudok bol následne v zákonnej lehote vyhotovený a odoslaný stranám sporu. Odvolanie sťažovateľa proti rozsudku bolo do jedného mesiaca odoslané protistrane na vyjadrenie. Keďže doručovanie

odvolania protistrane bolo neúspešné, bolo potrebné tento úkon opakovať. Následne bol spis 18. decembra 2018 predložený odvolaciemu súdu, ktorý spis vrátil bez rozhodnutia na ďalší procesný postup. Po odstránení vyčítaných nedostatkov bol spis 25. júla 2019 predložený odvolaciemu súdu. Od podania odvolania do predloženia spisu krajskému súdu tak uplynulo 18 mesiacov. Tento časový úsek zákonná sudkyňa označila za neštandardný, ale podľa jej názoru nemožno hovoriť o nečinnosti súdu, keďže súd konal. K úseku od doručenia zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu do podania ústavnej sťažnosti uviedla, že uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 14. júla 2021 a od tohto okamihu neboli v spise vykonané žiadne úkony okrem dvoch zmien zákonných sudcov, a to 17. januára 2023 a 24. októbra 2023. Vzhľadom na to usúdila, že obdobím, keď súd prvej inštancie rozhodoval neprimerane dlho, bolo obdobie medzi rozhodnutím odvolacieho súdu do podania ústavnej sťažnosti. Keďže v tomto čase nebola zákonnou sudkyňou, nevedela sa vyjadriť, čím bol tento stav spôsobený, avšak nečinnosť súdu je toho času odstránená tým, že bol nariadený termín pojednávania na 28. február 2024.

7. Sťažovateľ v rámci svojej repliky uviedol, že ani vyjadrenie mestského súdu a skutočnosti v ňom uvedené nie sú spôsobilé vyvrátiť dôvodnosť jeho ústavnej sťažnosti. Už len samotný fakt, že spor trvá vyše sedem rokov a k dnešnému dňu nebolo právoplatne rozhodnuté, potvrdzuje dôvodnosť podanej ústavnej sťažnosti. Vyjadril nesúhlas s tvrdením súdu, že obdobie od podania odvolania až po predloženie spisu odvolaciemu súdu nemožno označiť za nečinnosť súdu. V tomto smere uviedol, že aj pokiaľ súd vykonával v tomto období nejaké procesné úkony (bez konkretizácie), tento jeho procesný postup bol príliš zdĺhavý, resp. neefektívny, pričom už len týmto postupom súdu došlo k zbytočnému predĺženiu sporu o 18 mesiacov. Správnosť argumentácie prezentovanej v ústavnej sťažnosti súd potvrdzuje sčasti, a to v úseku od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu až po podanie ústavnej sťažnosti, pričom tento úsek sa vyznačoval absolútnou nečinnosťou súdu a je bez právneho významu, z akého dôvodu súd nekonal.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania a po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami mestského súdu a sťažovateľa a s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Podstatu ústavnej sťažnosti sťažovateľa tvorí námietka, že v dôsledku neefektívnej činnosti, ako aj nečinnosti mestského súdu došlo v napadnutom konaní k vzniku zbytočných priesťahov, v dôsledku ktorých je aj celková doterajšia dĺžka napadnutého konania neprimeraná, odôvodňujúca vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. IV. ÚS 302/2020, III. ÚS 233/2022, II. ÚS 439/2023).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právnej a skutkovej zložitosti prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je určenie neplatnosti právneho úkonu – zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Spotrebiteľské spory v zásade patria medzi bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Vychádzajúc z predloženého spisového materiálu, ústavný súd konštatuje, že nič nenasvedčuje tomu, že by išlo o skutkovo či právne mimoriadne náročný spor.

13. V tomto kontexte ústavný súd konštatuje, že predmet sporu je pre samotného sťažovateľa nepochybne dôležitý, nepatrí však do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup (ako to je napríklad v prípade pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých).

14. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v priebehu konania k zbytočným priet'ahom.

15. Napokon sa ústavný súd zaoberal aj tretím hodnotiacim kritériom, teda postupom okresného súdu, v súčasnosti mestského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd z predloženého spisu mestského súdu zistil, že napadnuté konanie začalo podaním žaloby 12. júla 2016 a do dňa vydania tohto rozhodnutia trvá viac ako 7 rokov a 3 mesiace bez jeho právoplatného skončenia v merite veci. Okresný súd síce 7. decembra 2017 vydal rozsudok, no tento bol uznesením odvolacieho súdu z 28. mája 2021 zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. V postupe mestského súdu badať nečinnosť, ako aj neefektívnu činnosť, a to v úseku konania po podaní odvolania proti rozsudku sťažovateľom. Dňa 1. marca 2018 sa okresnému súdu vrátila právnym zástupcom žalovaného neprevzatá zásielka s odvolaním, ktorú následne opakovane doručoval až po viac ako siedmich mesiacoch 18. októbra 2018. Krajskému súdu bol spis na rozhodnutie o odvolaní predložený 18. decembra 2018, no vzápätí bol vrátený bez rozhodnutia o odvolaní na ďalší procesný postup, keďže krajský súd zistil, že rozsudok okresného súdu nebol riadne doručený, keďže bol doručovaný len žalovanému napriek tomu, že tento bol v spore zastúpený advokátom. Po odstránení vyčítaného nedostatku bol spis opätovne predložený krajskému súdu 25. júla 2019. Po prijatí zrušujúceho uznesenia krajským súdom 28. mája 2021 bol spis 25. júna 2021 vrátený okresnému súdu. V dôsledku nesústreďeného postupu okresného súdu tak došlo k predĺženiu napadnutého konania o obdobie približne jeden a pol roka. Obdobie, keď sa vec nachádzala na účel rozhodnutia o odvolaní na krajskom súde, či samotné zrušenie prvoinštančného rozsudku krajským súdom na ťarchu okresného súdu pripísať nemožno, a to z dôvodu, že krajský súd v zrušujúcom uznesení vyhodnotil, že okresný súd postupoval správne podľa procesných právnych predpisov účinných v čase svojho rozhodovania, keď možnosť podať žalobu o určenie právnej skutočnosti (neplatnosti zmluvy o úvere) nevyplývala z osobitného predpisu [§ 137 písm. d) Civilného

sporového poriadku], no v čase rozhodovania odvolacieho súdu takáto možnosť už bola v osobitnom predpise (§ 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) zavedená, na čo je potrebné vzhľadom na princíp okamžitej aplikability tejto právnej normy prihliadnuť, a preto je potrebné dôvodnosť žalobného návrhu opätovne posúdiť. Obdobie od vrátenia spisu krajským súdom je poznačené nečinnosťou mestského súdu, ktorý od 25. júna 2021 do dňa podania ústavnej sťažnosti nevykonal bez ospravedlniteľných dôvodov žiadny úkon, teda bol absolútne nečinný po dobu dvoch rokov a štyroch mesiacov, nezvolil teda taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (strán sporu).

16. Ústavný súd preto s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania (viac ako 7 rokov), na zistené obdobie nečinnosti mestského súdu a jeho nesústreďený postup dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1 nálezu).

17. Vzhľadom na to, že napadnuté konanie nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté, ústavný súd vyslovil vo vzťahu k mestskému súdu príkaz konať v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy (výrok 2).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

18. Sťažovateľ sa domáhal priznania finančného zadosťučinenia v sume 7 000 eur, ktoré odôvodnil neprimerane dlhou dobou rozhodovania (takmer 7 rokov) napriek tomu, že ide o jednoduchý spotrebiteľský spor, v ktorom nebolo nariadené ústne pojednávanie, nevykonávalo sa žiadne dokazovanie okrem listín predložených stranami sporu a úlohou súdu bolo „iba“ posúdenie právnej otázky.

19. Ústavný súd uvádza, že konanie pred ústavným súdom z dôvodu namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov plní nielen preventívnu funkciu, ale tiež funkciu satisfakčnú, resp. kompenzačnú (náhradu nemajetkovej ujmy). V súlade s judikatúrou ústavného súdu je cieľom finančného zadosťučinenia dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

20. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Vzhľadom na okolnosti tejto veci ústavný súd považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým vznik zbytočných prieťahov v konaní, spôsobených nečinnosťou a neefektívnou činnosťou mestského súdu, predmet konania, ako aj jeho aktuálny procesný stav. Po zohľadnení

týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadostučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval ústavný súd za spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadostučinenia v sume 1 600 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (výrok 3). Prihliadol na fakt, že deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 442,38 eur (výrok 4).

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“; § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Nepriznanie odmeny za tretí úkon (vyjadrenie k vyjadreniu súdu k ústavnej sťažnosti) ústavný súd odôvodňuje tým, že toto podanie neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré by mali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi ako náhradu trov právneho zastúpenia, predstavuje sumu 442,38 eur.

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2024

Peter Molnár
predseda senátu